BİYONİK KULAKLI ÇOCUKLAR DERNEĞİ

TÜRKİYE'DE ENGELLİ HAKLARI VE SOSYAL DESTEKLER

Beş Temel Yaşam Alanında Kapsamlı Eğitim Metni ve Uygulama Rehberi (2026)

Eğitim Metninin Amacı ve Yaşam Döngüsü Kurgusu

Engelli bireylerin ve ailelerinin yasal haklarına eksiksiz erişebilmesi, mevzuatta tanımlanan belgelerin ve kurum başvurularının kronolojik ve bürokratik öncelik sırasıyla yürütülmesine bağlıdır.

Bu eğitim metni; tıbbi tanılama ve cihaz desteklerinden başlayarak eğitim ve merkezi sınavlara, nakdi sosyal yardımlara, vergi ve ulaşım muafiyetlerine ve son olarak istihdam, erken emeklilik ile hak arama mekanizmalarına uzanan beş temel alanı sade başlıklar ve okuma kolaylığı gözetilerek bir araya getirir.

İçindekiler ve Beş Ana Bölüm Haritası

Otomatik sayfa numaralı içindekiler dizinini görmek için Word veya Google Dokümanlar'da sağ tıklayıp 'Alanı Güncelleştir' seçeneğini kullanabilirsiniz.

Bölüm	Ana Konu Ekseni	Kapsanan Temel Başlıklar
1. Bölüm	Tıbbi Tanılama, Sağlık ve Cihaz Hakları	ÇÖZGER/ESKR raporları, MHRS ve hastane önceliği, evde sağlık, GSS ve 2026 SUT işitme cihazı / koklear implant ödemeleri
2. Bölüm	Eğitsel Tanılama, Özel Eğitim ve Sınavlar	RAM süreci, rehabilitasyon desteği, kaynaştırma, BEP, Destek Eğitim Odası, gölge öğretmen, ÖSYM/MEB sınavları ve KYK/harç
3. Bölüm	Sosyal Yardımlar ve Bakım Destekleri	Evde Bakım Yardımı (çift maaş çarpanı dahil), 2022 Engelli/Yakını Aylığı, Vakıf Aylığı, elektrik-doğalgaz-su-iletişim destekleri
4. Bölüm	Vergi Muafiyetleri, Ulaşım ve Erişilebilirlik	Engelli Kimlik Kartı, ÖTV/MTV istisnası ve 18 yaş geçişi, Gelir/Emlak/KDV avantajları, ücretsiz ulaşım, kültür, TOKİ ve adalet
5. Bölüm	İstihdam, Emeklilik ve Hak Arama Yolları	EKPSS/kura ve kotalar, İŞKUR hibeleri, çalışan/ebeveyn izinleri, yaş şartsız erken emeklilik, CİMER, KDK, TİHEK ve yargı

1. Tıbbi Tanılama, Sağlık Öncelikleri ve 2026 Cihaz Destekleri: Hakların Ön Koşulu

Engellilik alanındaki tüm eğitim, sosyal yardım, vergi ve istihdam haklarına ulaşmanın ilk ve zorunlu kapısı yetkili sağlık kuruluşlarından alınan resmi sağlık kurulu raporlarıdır. Tıbbi tanılama belgesi olmadan diğer kurumların sunduğu hak ve muafiyetlerin hiçbiri sistemde tanımlanamaz.

1.1. Çocuklar (ÇÖZGER) ve Erişkinler (ESKR) İçin Sağlık Kurulu Raporları

Mevzuat, 18 yaş altı çocuklar ile 18 yaş ve üzeri yetişkinleri farklı değerlendirme ölçeklerine tabi tutar. 18 yaşını doldurmamış çocuklar için Çocuklar İçin Özel Gereksinim Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik uyarınca ÇÖZGER düzenlenirken, 18 yaşını tamamlayan bireyler için Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik kapsamında Erişkinler İçin Engellilik Sağlık Kurulu Raporu (ESKR) verilir.

- **ÇÖZGER'de Yüzde Yerine Gereksinim Düzeyi Esası:** Çocukların etiketlenmesini önlemek amacıyla ÇÖZGER'de yüzde (%) oranı yerine 7 kademeli gereksinim düzeyi yer alır: Özel Gereksinim Var (ÖGV: %20-39), Hafif Düzeyde ÖGV (%40-49), Orta Düzeyde ÖGV (%50-59), İleri Düzeyde ÖGV (%60-69), Çok İleri Düzeyde ÖGV (%70-79), Belirgin Düzeyde ÖGV (BÖGV: %80-89) ve Özel Koşul Gereksinimi Var (ÖKGV: %90-99). Çok ileri, BÖGV ve ÖKGV düzeyleri mevzuatta 'ağır engelli / tam bağımlı' kabul edilir.
- **18 Yaş Geçişinde Raporun Sona Ermesi:** ÇÖZGER üzerinde 'sürekli' ibaresi veya uzun geçerlilik tarihi bulunsa dahi, birey 18 yaşını doldurduğu gün ÇÖZGER geçerliliğini yitirir ve yetkili devlet/üniversite hastanesinden ESKR alınması gerekir.
- **Tek Hekim Raporu ile ÇÖZGER Arasındaki Kritik Fark:** Devlet hastanelerinin çocuk psikiyatrisi uzmanından alınan Tek Hekim Durum Bildirir Sağlık Raporu çocuğun okulda kaynaştırma eğitimi almasını sağlar; ancak özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerindeki ücretsiz devlet destekli seanslardan yararlanabilmek için mutlaka ÇÖZGER kurul raporu alınması şarttır.
- **Raporlara İtiraz Süresi ve Yenileme Takvimi:** Sağlık kurulu raporuna, e-Devlet sistemine düşmesinden veya tebliğinden itibaren 30 gün içinde İl Sağlık Müdürlüğüne yazılı dilekçeyle itiraz edilerek hakem hastane süreci başlatılabilir. Kazanılmış hak niteliğindeki eski sürekli raporların yenilenmesi zorunlu değildir; süreli raporlarda ise hak kaybı yaşamamak için rapor bitiş tarihinden en az 6 ay önce yenileme başvurusu yapılmalıdır.

1.2. Hastanelerde Randevu, Muayene Önceliği, Evde Sağlık ve Katılım Payları

Sağlık Bakanlığı düzenlemeleri, engelli bireylerin hastane koridorlarında bekleme yükünü azaltmak ve sağlık hizmetlerine kesintisiz erişim sağlamak üzere özel öncelikler tanımlamıştır. Tabloda özetlenen haklar, e-Nabız kaydı bulunan tüm engelli hastalara doğrudan uygulanır.

Sağlık Hizmeti Alanı	Tanınan Hak ve Öncelik Kuralı	Yasal Dayanak ve Uygulama Mercii
MHRS / ALO 182 Randevu Önceliği	Engelli bireylere randevular 2 saat öncelikli açılır ve hekimlerin günlük kontenjanlarının %20'si otomatik olarak öncelikli hastalara ayrılır.	Sağlık Bakanlığı MHRS Öncelikli Hastalar Uygulaması (e-Nabız kaydı gerekir)
Poliklinik ve Tetkik Önceliği	Tüm hastanelerde, aile hekimliklerinde, ağız-diş sağlığı merkezlerinde ve röntgen/EKG gibi tetkiklerde acil vakalardan hemen sonra 2. sırada muayene önceliği sağlanır.	Sağlık Bakanlığı 2010/73, 2010/80 ve 2024/11 sayılı Genelgeler
Evde Sağlık Hizmeti (ESH) ve Uzaktan Rapor	Yatağa, cihaza veya eve bağımlı bireylere 444 3 833 hattı veya aile hekimi aracılığıyla evde muayene, ilaç reçeteleme ve görüntülü görüşmeyle yerinde sağlık kurulu raporu (ÇÖZGER/ESKR) düzenlenir.	Evde Sağlık Hizmeti Yönetmeliği (02.06.2023) & Uzaktan Sağlık Hizmeti Yönetmeliği
İşaret Dili ve Refakatçi Desteği	Hastanelerde iletişim ve erişim ihtiyacı duyan işitme engelli bireylere İl Sağlık Müdürlüğü aracılığıyla işaret dili tercümanı ve hastane içi refakat desteği sağlanır.	Sağlık Bakanlığı Hasta Hakları Yönetmeliği & Hastane İdareleri
Katılım Payı ve GSS (G0) Desteği	Raporda kayıtlı kronik hastalıklara ilişkin uzmanlık muayenelerinden katılım payı alınmaz. Kişi başı hane geliri brüt asgari ücretin 1/3'ünden az olanların ve engelli aylığı alanların GSS primleri devletçe ödenir; reçete/optik katılım payları SYDV üzerinden iade edilir.	5510 sayılı Kanun m. 60/c-1, 60/c-3 & SUT EK-1/A
Kalıtsal Hastalıklarda PGT Tüp Bebek Desteği	Kalıtsal hastalık taşıyıcılığı bulunan çiftlerde sağlıklı çocuk veya hasta çocuğa kök hücre vericisi kardeş doğması amacıyla PGT yöntemli en fazla 3 tüp bebek denemesi (kadın 23-40 yaş) SGK tarafından karşılanır.	SGK Sağlık Uygulama Tebliği (SUT)

1.3. 2026 Yılı SGK İşitme Cihazı, Koklear İmplant ve Yedek Parça Ödemeleri

17 Ocak 2026 ve 26 Ocak 2026 tarihli Resmî Gazete düzenlemeleriyle güncellenen Sağlık Uygulama Tebliği (SUT), işitme cihazı ve biyonik kulak (koklear implant) geri ödeme tutarlarını ve klinik kriterleri yeniden belirlemiştir. Reçete tarihinden itibaren 10 iş günü içinde SGK ile sözleşmeli işitme merkezine başvurulması ve cihazın 30 iş günü içinde teslim edilmesi zorunludur.

Konvansiyonel İşitme Cihazı, Kalıp ve Pil Ödemeleri (SUT m. 3.3.32)

Saf ses ortalaması (500, 1000, 2000 ve 4000 Hz) her iki kulakta en az 26 dB HL (veya BERA testinde 30 dB nHL) olan hastalara, bünyesinde en az bir KBB uzmanı bulunan resmi sağlık kurulu e-raporu ve MEDULA e-reçetesiyle 5 yılda bir işitme cihazı desteği sağlanır. 13 yaş altındaki çocuklarda kulak içi cihaz bedeli ödenmez; uygunluk halinde çift kulak

(binaural) ödemesi iki kat olarak hesaplanır. Çalışanlardan %20, emeklilerden %10 katılım payı düşüldükten sonra kalan 26 Ocak 2026 tarihli tek kulak net SGK katkıları pediatrik grupta (0–4 yaş) en yüksek düzeydedir:

Yaş Grubu	Çalışan / Sigortalı (Tek Kulak Net)	Emekli / Aylık Alan (Tek Kulak Net)	Çift Kulak Uygunluğunda Toplam Katkı
0 – 4 Yaş Grubu	7.325,34 TL	9.156,67 TL	14.650,68 TL – 18.313,34 TL
5 – 12 Yaş Grubu	6.511,41 TL	8.139,26 TL	13.022,82 TL – 16.278,52 TL
13 – 17 Yaş Grubu	6.104,45 TL	7.630,56 TL	12.208,90 TL – 15.261,12 TL
18 Yaş ve Üzeri	4.069,63 TL	5.087,04 TL	8.139,26 TL – 10.174,08 TL

İşitme cihazı kullanıcıları için kulak kalıbı 13 yaş altında 6 ayda bir, 13 yaş üstünde yılda bir kez yenilenir. Geçerli raporu olan bireylere kulak başına haftada 2 adet olmak üzere yılda azami 104 adet pil bedeli (yıllık 748,80 TL) anlaşmalı merkezler üzerinden mahsuplaşılarak karşılanır; ayrıca 3065 sayılı KDV Kanunu m. 17/4-s gereğince cihaz, pil ve aksesuarlarda KDV oranı %0 olarak uygulanır.

Koklear İmplant, Dış İşlemci Yenileme ve Fiyat Farklarının Tahsili (SUT m. 3.3.33.B)

Bilateral ileri veya çok ileri derecede sensörinöral işitme kaybı (SNİK) bulunan, en az 3 ay süreyle binaural işitme cihazı kullanımından fayda görmediği belgelenen (işitsel nöropatide en az 6 ay işitme rehabilitasyonu şartı aranır) ve 12 ayı doldurmuş bireylerin 3. basamak resmi hastanelerde yapılacak koklear implant ameliyatı; aynı kurumda görevli 3 KBB uzmanı, 1 odyolog ve 1 psikolog veya dil-konuşma terapistinin imzaladığı heyet raporuyla SGK tarafından karşılanır. 12-48 ay arası çocuklarda, yaş sınırı olmaksızın post-lingual menenjit sonrası ossifikasyon riski taşıyan olgularda ve 48 ay üzerinde bilateral körlüğün eşlik ettiği durumlarda çift taraflı (bilateral) implantasyon bedeli ödenir; 18 yaş altı çocuklardan ilave ücret alınmaz.

Kritik Hak: 91.291,20 TL İşlemci Desteği ve Fiyat Farklarının Dava Yoluyla Geri Alınması

Dış Konuşma İşlemcisi Yenileme: Koklear implant konuşma işlemcisi yenileme miat süresi 7 yıldır (enfeksiyon, kolesteatom veya tümör nedeniyle iç parçanın işlevini kaybetmesi halinde süre şartı aranmadan iç parça karşılanır). 2026 yılı SUT kriterlerine göre tek kulak konuşma işlemcisi devlet ödemesi 91.291,20 TL'dir.

Yedek Parça ve Pil Desteği: KBB uzman hekim raporuna istinaden her bir koklear implant veya beyin sapı implantı için günde en fazla 1 adet pil (yıllık 365 adet), orta kulak implantı için ayda 6 adet, kemiğe monte cihaz için haftada 1 adet pil ve bağımsız ara kablo bedelleri SGK tarafından ödenir.

Yüksek Fiyat Farklarının İadesi: SUT sabit tavan fiyatı ile medikal piyasa bedeli arasındaki yüksek farkı ödemek zorunda kalan hastalar; fatura ve ödeme dekontlarıyla önce SGK'ya yazılı idari başvuru yapmalı, 30 gün içinde ret gelmesi veya yanıt verilmemesi halinde İş/İdare Mahkemesinde dava açmalıdır. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 8. İDD'nin 24.11.2021 tarihli kesin kararı ve yerleşik yargı içtihatları, Anayasa'nın sosyal devlet (m. 2) ve sağlık hakkı (m. 56) ilkeleri gereğince ödenen fark bedelinin yasal faiziyle hastaya iadesini güvence altına almaktadır.

2. Eğitsel Tanılama, Özel Eğitim ve Sınav Uyarlamaları: Kesintisiz Eğitim Hakkı

Tıbbi tanılamanın ardından devreye giren eğitsel süreçte, Anayasa'nın 42. maddesi ve 5378 sayılı Kanun'un 15. maddesi uyarınca hiçbir gerekçeyle engelli bireyin eğitim ve öğretim hakkı engellenemez. RAM yönlendirmesi, okul içi destek tedbirleri ve merkezi sınav uyarlamaları çocuğun akranlarıyla eşit koşullarda gelişimini sürdürmesini sağlar.

2.1. RAM Eğitsel Değerlendirme Süreci ve Rehabilitasyon Desteği

Rehberlik ve Araştırma Merkezleri (RAM), tıbbi tanı koyan hastanelerden farklı olarak çocuğun akademik, dil ve gelişimsel performansını standart testlerle ölçen Milli Eğitim Bakanlığı kuruluşlarıdır. Randevular RAMDEVU sistemi üzerinden alınır; okulda okuyan öğrenciler için okul rehberlik servisinin düzenlediği Eğitsel Değerlendirme İsteği Formu sürece eklenir.

- **Ücretsiz Destek Eğitim Seansları (8 + 4 Saat):** ÇÖZGER ile birlikte RAM Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu (kural olarak 1 yıl geçerlidir) alındığında, 5580 sayılı Kanun kapsamındaki özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinden ayda 8 saat bireysel ve 4 saat grup olmak üzere toplam 12 seansa kadar MEB bütçesinden eğitim alınır. Zamanında alınmayan derslerin telafisi yapılmaz.
- **2026 Yılı Resmi Devlet Destek Tutarları:** 27 Ocak 2026 Resmî Gazete tebliği uyarınca Hazine ve Maliye Bakanlığınca karşılanan aylık azami eğitim destek tutarları KDV hariç bireysel eğitim için 7.748 TL, grup eğitimi için 2.168 TL olarak belirlenmiştir (merkez ücreti bu sınırı aşarsa fark aile tarafından karşılanır).
- **Evde ve Hastanede Eğitim Hakkı:** Sağlık sorunu nedeniyle en az 12 hafta (veya 6 ay) okula gidemeyecek öğrencilere veli talebiyle haftada en az 10 saat Evde Eğitim Hizmeti sunulur; yatarak tedavi görenler için ise hastanelerde Valilik oluruyla Hastane Sınıfları açılır.

2.2. Kaynaştırma/Bütünleştirme Eğitimi, BEP ve Destek Eğitim Odası

Özel gereksinimli öğrencilerin akranlarıyla birlikte en az sınırlandırıcı ortamda eğitim görmesi esastır. Okullarda uygulamada en sık karşılaşılan idari dirençlere karşılık mevzuatın emredici kuralları aşağıda karşılaştırılmıştır:

Uygulama Alanı	Mevzuat Hükmü ve Yasal Zorunluluk	Okullarda Bilinmesi Gereken Kritik Güvenceler
BEP Geliştirme Birimi ve Velinin Konumu	Kaynaştırma öğrencisi bulunan her okulda müdür/müdür yardımcısı başkanlığında, rehber öğretmen, ders öğretmenleri, öğrenci ve veliden oluşan BEP Geliştirme Birimi kurulur (MEB ÖEH Yönetmeliği m. 23, 47, 48).	Veli bu birimin resmi ve eşit üyesidir. Öğrencinin düzeyine uygun olmayan BEP planını veli şerh düşerek imzalamaktan kaçınabilir ve güncellenmesini talep edebilir.
Destek Eğitim Odası (DEO) Zorunluluğu	Tam zamanlı kaynaştırma öğrencileri ve BİLSEM öğrencileri için okulda DEO açılması zorunludur. Haftalık destek saati toplam ders saatinin %40'ını aşamaz (ör. 30 saatte en fazla 12 saat); bire bir veya aynı seviyede en fazla 3 öğrenciyle yürütülür (Yön. m. 25 & 2015/15 Genelge).	Tek bir kaynaştırma öğrencisi olsa dahi oda açılır. 'Boş odamız yok' bahanesi kabul edilemez; kütüphane veya laboratuvar tahsis edilir. Ders veren öğretmenlere %25 artırımlı ek ders ödenir; okul yöneticileri ve rehber öğretmenler öğretici olamaz.
Kolaylaştırıcı Kişi (Gölge Öğretmen)	Tam zamanlı kaynaştırma öğrencisinin akademik, sosyal ve öz bakım uyumunu desteklemek için veli teklifi ve BEP birimi kararıyla okula kolaylaştırıcı kişi kabul edilir (20.12.2024 Makam Oluru).	TİHEK'in 16.10.2024 tarih ve 2024/1122 sayılı kararında yalnızca otizmli öğrencilere izin verilip Down sendromlu öğrenciye izin verilmemesi ayrımcılık sayılarak MEB ve İlçe MEM'e 50.000 TL para cezası verilmiş, uygulama tüm engel gruplarına genişletilmiştir.
Okul İçi Sınavlar, Yabancı Dil Muafiyeti ve Sınıf Tekrarı	Öğrenci başarısı BEP hedeflerine göre ölçülür. İşitme veya hafif/orta zihinsel yetersizliği olanlar veli dilekçesiyle yabancı dil dersinden/sınavından muaf tutulur (Yön. m. 24/1-g). Özel eğitim taşımasında liftli/rampalı servis ve öğle yemeği ücretsizdir.	Yazma güçlüğüne sözlü, konuşma güçlüğüne yazılı sınav uygulanır. İlkokul ve ortaokulda başarısızlıktan sınıf tekrarı yaptırılmaz (ilkokulda veli talebiyle 1 kez uygulanabilir). Lisede devamsızlık sınırları kaynaştırma öğrencisine esnetilir.

2.3. Merkezi Sınav Uyarlamaları (LGS, YKS, EKPSS, KPSS, ÖZYES) ve Yükseköğrenim

ÖSYM ve MEB merkezi sınavlarında engelli ve geçici sağlık sorunu olan adayların eşit koşullarda yarışabilmesi için kapsamlı uyarlamalar uygulanır. EKPSS dışındaki YKS, KPSS, ALES, DGS gibi genel sınavlarda tedbir talep etmek için %40 engel oranı şartı aranmaz; hafif düzeydeki kayıplar veya geçici ameliyat/kırık durumları da geçerli raporla tedbir kapsamına alınır.

- **Başvuru ve Rapor Geçiş Kuralı:** Aday İşlemleri Sistemi (AİS) profilinde geçerli e-Rapor (ÇÖZGER veya ESKR) bulunmalı ve doldurulup imzalanan Sağlık Durumu / Engel Bilgi Formu başvuru süresi içinde ÖSYM'ye ulaştırılmalıdır. Sınav başvuru tarihinden en fazla 3 ay önce 18 yaşını dolduran ve henüz ESKR alamamış adayların eski ÇÖZGER'i geçici olarak kabul edilir. Evrak süresi içinde ulaşmazsa aday standart salona atanır.
- **Biyonik Kulak, İşitme Cihazı ve Ek Süre Tedbirleri:** Sınav Giriş Belgesinde yazılı olması şartıyla işitme cihazı, koklear implant ve insülin pompası gibi medikal araçlar salona alınabilir. Kablosuz veri aktaran elektronik cihaz kullananlar ile 18 veya 22 punto kitapçık talep edenler güvenlik protokolü gereği Ankara'daki iletişimi kesilmiş yüksek güvenlikli özel binalarda sınava alınır. Oturum başına 30 dakika ek süre (EKPSS İşitme-1 grubunda 20 dk ek süre), tek kişilik salon, 14/18/22 punto kitapçık, zemin kat salonu ve okuyucu/işaretleyici (okuyucu alan aday soruyu kendisi okuyamaz) tahsis edilir.
- **ÖZYES ve Sınav Ücreti Muafiyeti:** Spor Bilimleri Özel Yetenek Sınavında (ÖZYES) %40 ve üzeri (zihinsel engellilerde %50) adaylara özel engelli parkuru, 2 yıl geçerli TYT puanı ve ayrı kontenjan ayrılır. Şehit eşi/çocuğu ile gazi, gazi eşi ve çocuklarından EKPSS/kura başvuru ve tercih ücreti alınmaz.
- **Üniversite, KYK Burs/Yurt ve Harç Muafiyetleri:** Her üniversitede Engelli Öğrenci Birimi kuruludur. %40 ve üzeri engelli öğrencilere (ve anne/babası %40+ engelli olanlara) KYK burs ve yurt başvurularında öncelik tanınır; tek başına şehir içi toplu taşımaya binemeyen öğrencilere ikamet ettiği ilde dahi yurt sağlanır. Öğrenim kredisi geri ödemelerinde 'çalışamaz' raporu olanların borcu tamamen silinir, diğer engellilerde faizin %50'si indirilir. İkinci öğretim/uzaktan eğitim harçlarından engel oranı kadar indirim yapılır; Anadolu ve Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültelerinde %40+ engellilerden öğretim gideri/materyal ücreti alınmaz.

3. Sosyal Yardımlar, Bakım Aylıkları ve Fatura İndirimleri: Aile Ekonomisini Koruma

Eğitim ve sağlık süreçlerinin getirdiği ek maliyetlerin yanında, bakım yükü altındaki ailelerin gelir güvencesini sağlamak amacıyla 2026 yılı itibarıyla güncellenmiş üç temel nakdi yardım programı ile fatura ve iletişim destekleri yürütülmektedir. Gelir testlerinde 2026 yılı net asgari ücreti olan 28.075,50 TL esas alınır.

3.1. 2026 Yılı Nakdi Aylıklar ve Gelir Kriterleri

Sosyal Yardım Programı	2026 Aylık Ödeme Tutarı	Sağlık Raporu ve Gelir Sınırı Şartı	Başvuru Mercii ve Kritik Kurallar
Evde Bakım Yardımı (2828 s.K. Ek m. 7)	15.755,12 TL / ay (1 Temmuz-31 Aralık 2026 katsayısı; Bakanlık Eylül 2026 açıklamasında 15.775 TL)	Erişkinlerde 'Tam Bağımlı', çocuklarda ÇÖZGER 'Çok İleri / BÖGV / ÖKGV'. Kişi başı gelir < Net Asgari Ücretin 2/3'ü (18.717,00 TL).	Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müd. / SHM / e-Devlet. 16 Ocak 2026 Yönetmeliği uyarınca heyetin hane ziyaretinde bakım raporunu onaylaması zorunludur. Ret kararına 30 gün içinde ikinci heyet itirazı yapılabilir.

Sosyal Yardım Programı	2026 Aylık Ödeme Tutarı	Sağlık Raporu ve Gelir Sınırı Şartı	Başvuru Mercii ve Kritik Kurallar
2022 Engelli Aylığı (%40 – %69)	5.793,31 TL / ay (Temmuz-Aralık 2026)	18 yaş üstü, %40-%69 engel oranı, SGK ve nafaka geliri olmamak. Kişi başı hane geliri < Net Asgari Ücretin 1/3'ü (9.358,50 TL).	Kaymakamlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (SYDV). Ödemeler aylıktır ve haczedilemez. SGK yetim aylığı bundan düşükse fark tamamlanır.
2022 Engelli Aylığı (%70 ve Üzeri)	8.689,97 TL / ay (Temmuz-Aralık 2026)	18 yaş üstü, %70 ve üzeri engel oranı, SGK geliri olmamak. Kişi başı hane geliri < 9.358,50 TL.	SYDV. İşe girme veya gelir artışı en geç 1 ay içinde bildirilmelidir; aksi halde yersiz ödemeler yasal faiziyle geri alınır.
18 Yaş Altı Engelli Yakını Aylığı	5.793,31 TL / ay (Temmuz-Aralık 2026)	18 yaş altı en az hafif düzeyde ÇÖZGER (%40+ karşılığı) sahibi çocuğun ebeveynine, sigortalı işte çalışmamak ve kişi başı gelir < 9.358,50 TL şartıyla.	SYDV. Çocuğun fiilen aynı hanede ikamet eden anne, baba veya yasal temsilcisine ödenir.
Vakıflar Genel Müdürlüğü (VGM) Muhtaç Aylığı	9.089,11 TL / ay (2026 yılı tutarı)	En az %40 engelli raporu veya 18 yaş altı engelli çocuk; sosyal güvencesi, nafakası ve gelir getiren mal varlığı olmamak.	Vakıflar Bölge Müdürlükleri. Kontenjan dahilinde ödenir; ayrıca kuru gıda, aşevi ve ücretsiz tedavi desteği sağlar.

Ödemelerin bağlanmasında en belirleyici nokta, aynı hanedeki kişi başı gelir hesabının doğru yapılmasıdır. Özellikle birden fazla bakıma muhtaç bireyin yaşadığı ailelerde mevzuatın tanıdığı özel çarpan kuralı hak kayıplarını önler.

3.2. Aynı Hanede Birden Fazla Ağır Engelli Bulunması Halinde Gelir Avantajı

Evde Bakım Gelir Testinde 'İkinci Engelli = 2 Kişi' Çarpan Kuralı ve Çift Maaş

Kişi Sayısı Avantajı: Evde Bakım Yardımı Yönetmeliği uyarınca, aynı hanede birden fazla bakıma muhtaç engelli birey yaşıyorsa gelir testinde birinci engelliden sonraki her ağır engelli birey hane nüfusuna 2 kişi (+1 ilave kişi) olarak eklenir. Ayrıca birinci engelli için alınan Evde Bakım Yardımı, ikinci engelli için yapılan hane gelir hesabına katılmaz.

Örnek Hesaplama (4 Kişilik Aile, 2 ÖKGV Çocuk): Anne, baba ve iki ÖKGV raporlu çocuğun yaşadığı hanede aylık net gelir 65.000 TL olsun. Çarpan kuralı gereği 2. çocuk 2 kişi sayılacağından hane geliri 4 yerine 5 kişiye bölünür (65.000 / 5 = 13.000 TL). Bu tutar 2026 yılı sınırı olan 18.717,00 TL'nin altında kaldığından aile gelir şartını sağlar.

Tek Bakıcı ile Çift Bakım Maaşı: Sosyal Hizmet Merkezi (SHM) değerlendirme heyeti, tek bir bakıcının her iki yakınına da günde kesintisiz bakım sunabileceğini tespit ederse (veya hanedeki ikinci bir yetişkin ikinci bireyin bakıcısı gösterilirse), aynı haneye iki ayrı bakım aylığı (aylık toplam 31.510,24 TL – 31.550 TL) bağlanabilir.

3.3. Fatura, Su, İnternet/GSM İndirimleri ve Kurumsal Bakım

- **Elektrik ve Doğalgaz Tüketim Desteği:** Düzenli sosyal yardım (engelli aylığı vb.) alan ihtiyaç sahibi hanelere SYDV üzerinden aylık 150 kWh karşılığı elektrik desteği ve yıllık 1.500 TL – 3.500 TL aralığında doğalgaz desteği sağlanır; elektrikli tıbbi cihaza bağımlı kronik hastaların bulunduğu hanelere kesintisiz güç kaynağı ve birikmiş borç desteği verilir.
- **Belediye Su Faturası İndirimi:** Tüm belediyeler konut su ve atık su tarifelerinde %40 ve üzeri engelli abonelere (ev sahibi, kiracı veya lojman sakini) en az %30 ile %50 arasında indirim uygulamak zorundadır.
- **Elektronik Haberleşme (%25) ve Dijital Yayın İndirimleri:** BTK düzenlemeleri uyarınca tüm GSM, sabit telefon ve internet işletmecileri (Türk Telekom, Turkcell, Vodafone, Superonline, Uydunet vb.) engelli abonelerin bireysel faturalı paketlerinde KDV matrahı üzerinden en az %25 fiyat indirimi sağlar; dijital TV platformlarında %50'ye varan indirim uygulanır. İşitme engelliler AİLEM Engelsiz İletişim Merkezi ve operatör görüntülü destek hatlarından işaret dili hizmeti alır.
- **Kurumsal Bakım, Umut Evleri ve Ulusal Vefa Programı:** Evde bakımı mümkün olmayan bireyler için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı yatılı/gündüzlü özel bakım merkezleri ve Umut Evleri hizmeti sunulurken, yalnız veya ihtiyaç sahibi bireylerin ev temizliği ve kişisel bakımı için Ulusal Vefa Programı yürütülür.

4. Vergi Muafiyetleri, Taşıt Alımı, Ulaşım ve Erişilebilirlik: Yaşamı Kolaylaştıran İndirimler

Doğrudan nakdi yardımların ötesinde, vergisel avantajlar ve ulaşım muafiyetleri engelli bireyin ve ailesinin günlük yaşam maliyetlerini düşürerek toplumsal yaşama bağımsız katılımını destekler.

4.1. Engelli Kimlik Kartı ve Yasal Kapsamı

En az %40 oranında ESKR veya ÇÖZGER sahibi T.C. vatandaşları; sağlık kurulu raporu, nüfus cüzdanı fotokopisi, 2 adet fotoğraf ve dilekçeyle Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri/SHM'ye veya e-Devlet üzerinden başvurarak Engelli Kimlik Kartı alabilir (işlem süresi en fazla 1 aydır). Ancak Engelli Kimlik Kartı tek başına ÖTV muafiyeti veya erken emeklilik işlemlerinde geçerli değildir; bu işlemlerde yetkili hastaneden alınmış karekodlu sağlık kurulu raporu ibrazı şarttır.

4.2. Taşıt Alımında ÖTV, MTV, Gümrük Vergisi İstisnaları ve 18 Yaş Geçiş Güvencesi

4760 sayılı ÖTV Kanunu'nun 7/2. maddesi uyarınca sıfır araç alımlarında ÖTV istisnası iki farklı hukuki statüye göre uygulanır: (1) Yetişkinlerde %90 ve üzeri engelli raporu olanlar ile 18 yaş altı çocuklarda ÇÖZGER'de 'ÖKGV' ibaresi bulunanlar herhangi bir sürüş tertibatı aranmadan; (2) %90 altında olup ortopedik engeli sebebiyle 'hareket ettirici aksamda özel tertibatlı araç kullanması gerekir' raporu alanlar ise bizzat kullanmak amacıyla (yerli katkı oranı en az %40 olan taşıtlarda ve 2026 yılı 2.873.900 TL üst sınır dahilinde) ÖTV ödemeden araç alabilirler.

ÖTV Muafiyetinde İki Kritik Hukuki Güvence: 18 Yaş Geçişi ve Danıştay 5 Yıl Kararı

18 Yaş Geçişinde Geriye Dönük ÖTV İstenmez: Çocuk 18 yaşından önce ÇÖZGER 'ÖKGV' raporuyla ÖTV istisnalı araç aldıktan sonra 18 yaşına basıp erişkin raporu aldığında oranı (örneğin koklear implantlı bireylerde sıklıkla görüldüğü üzere %52'ye) düşse bile vergi dairesi geriye dönük ÖTV tahsil edemez. Ancak yıllık MTV muafiyeti engel oranı %90'ın altına düştüğünde sona ereceğinden vergi dairesine bildirim yapılarak MTV ödenmeye başlanmalıdır.

5 Yıl / 10 Yıl Kuralında Danıştay Kararı: ÖTV istisnalı araçların yeniden alım süresini 5 yıldan 10 yıla çıkaran ve kullanımı en fazla 2 akraba ile sınırlayan düzenlemeye karşı Danıştay 7. Dairesi (E. 2025/400) yürütmeyi durdurma kararı vermiş olup, 27 Aralık 2024 öncesinde araç alıp 5 yılını dolduranlar 10 yılı beklemeden yeni başvuru yapabilmektedir. Ayrıca doğal afet veya kaza nedeniyle araç pert/hurda olursa 5 yıl dolmadan yeniden ÖTV'siz araç alınabilir.

ÖTV istisnasıyla alınan taşıtlar ile engelli adına kayıtlı özel tertibatlı araçlar (sol alt ekstremite engellilerinde otomatik vites dahil), 197 sayılı Kanun m. 4/c kapsamında motor silindir hacmi sınırı olmaksızın yıllık Motorlu Taşıtlar Vergisinden (MTV) tamamen muaftır. Yurt dışından özel tertibatlı araç ve engelli kullanımına mahsus eşya ithali 4458 sayılı Gümrük Kanunu m. 167/12-a gereği gümrük vergisinden muaftır (3 yıl devir kısıtı vardır). Trafik Tescil Şubelerinden alınan Engelli Araç Park Kartı; havaalanı ve belediye otoparklarında ücretsiz/öncelikli park, TÜVTÜRK muayene önceliği ve engelli park yeri ihlallerinde 2 kat ceza koruması sağlar.

4.3. Gelir Vergisi İndirimi, Emlak Vergisi ve KDV İstisnası

Vergi Avantajı	2026 Uygulama Tutarı / Oranı	Kapsam ve Başvuru Şartları
Gelir Vergisi Engellilik İndirimi (193 s.K. m. 31)	1. Derece (%80+): 12.000 TL/ay (144.000 TL/yıl) 2. Derece (%60-79): 7.000 TL/ay (84.000 TL/yıl) 3. Derece (%40-59): 3.000 TL/ay (36.000 TL/yıl)	Engelli ücretli çalışanlar, engelli serbest meslek erbabı ve bakmakla yükümlü olduğu engelli yakını (eş, çocuk, anne-baba, vasi olunan kardeş) bulunan çalışanlar yararlanır. Başvuru EVİS/Vergi Dairesi üzerinden yapılır.
Sıfır Oranlı Emlak Vergisi (1319 s.K. m. 8/2)	%0 Emlak (Bina) Vergisi (Tam Muafiyet)	Türkiye sınırları içinde brüt 200 m²'yi geçmeyen tek meskene (veya hisseye/intifa hakkına) sahip en az %40 engelliler gelir veya bizzat oturma şartı aranmaksızın yararlanır (arsa kapsam dışıdır). Belediyeye bildirilir.
Özel Araç-Gereçlerde KDV İstisnası (3065 s.K. m. 17/4-s)	%0 KDV (Tam İstisna)	Engellilerin eğitimleri, meslekleri ve günlük yaşamları için özel üretilmiş her türlü araç-gereç (işitme cihazı, koklear implant aksesuarı, tekerlekli sandalye, ortez-protez, kabartma klavye, özel bilgisayar yazılımları) KDV'den muaftır. Binek araçlarda KDV indirimi yoktur.

4.4. Ücretsiz Ulaşım, Kültür, TOKİ Kontenjanı ve Adalete Erişim

- **Şehir İçi ve Demiryollarında Ücretsiz Seyahat (4736 s.K. & 6495 s.K. m. 88):** %40 ve üzeri raporu veya Engelli Kimlik Kartı olan bireyler tüm belediye otobüsleri, özel halk otobüsleri, metro, tramvay, Marmaray, deniz yolları ve TCDD Yüksek Hızlı Tren (YHT) ile anahat trenlerinden %100 ücretsiz yararlanır. Ağır engelli / Tam Bağımlı / ÇÖZGER ÖKGV olanların yanında seyahat eden 1 refakatçisi de ücretsizdir. Ulaşım kartı basımı için ücret alınması TİHEK ve idari yaptırımlarla hukuka aykırı bulunmuş (Ankara Büyükşehir Belediyesi EGO cezası emsali); hakkı ihlal eden sürücülere 50 tam bilet tutarında idari para cezası öngörülmüştür.
- **Şehirlerarası Otobüs ve Havayolu İndirimleri:** Karayolları Taşıma Yönetmeliği (m. 56-57) gereğince %40 ve üzeri engellilere şehirlerarası otobüs biletlerinde %30-%40 indirim, THY ve AJet uçuşlarında ise iç hatlarda %20, dış hatlarda %25 indirim uygulanır.
- **Kültür, Doğa Alanları ve TOKİ Kontenjanı:** Müze ve ören yerleri, milli parklar, tabiat parkları ve Devlet/Şehir Tiyatroları engelli bireylere (ve ağır engellilerin refakatçisine) ücretsizdir. TOKİ sosyal konut projelerinde konutların %5'i engelli vatandaşlara ayrılır.
- **Adalete Erişim ve Noter/Banka İmza Hakları:** Mahkemeye gidemeyecek durumda olanlara HMK m. 149 kapsamında e-Duruşma imkanı tanınır. Noterlik Kanunu m. 87 ve BDDK düzenlemeleriyle görme engelli bireylerin isteği dışında şahit zorunluluğu yasaklanmış, e-Devlet entegrasyonuyla metinleri dinleyerek tek başına imza atma hakkı getirilmiştir. Maddi imkanı yetersiz engellilere barolarca ücretsiz adli yardım ve 444 60 00 üzerinden danışmanlık sağlanır.

5. İstihdam, Çalışma Hayatı, Erken Emeklilik ve Hak Arama Yolları: Hukuki Güvence

Engelli bireylerin ekonomik bağımsızlığını kazanması ve onlara bakım veren ebeveynlerin iş yaşamında korunması için işe alım kotalarından vardiya muafiyetlerine, erken emeklilikten bağımsız denetim mercilerine kadar kapsamlı bir hukuki güvence sistemi kurulmuştur.

5.1. Kamu ve Özel Sektör Kotaları, EKPSS ve İŞKUR Hibe Destekleri

- **Zorunlu İstihdam Kotaları (4857 s.K. m. 30 & 657 s.K. m. 53):** 50 ve üzeri işçi çalıştıran özel sektör işyerlerinde %3, kamu işyerlerinde %4 engelli işçi çalıştırma zorunluluğu vardır; kontenjan açığı bulunan işverene 2026 yılı için çalıştırmadığı her engelli ve her ay başına 37.749 TL idari para cezası kesilir, istihdam edilen engellinin SGK işveren primini Hazine karşılar. Kamuda dolu memur kadrolarının %3'ü (Emniyet sivil kadrolarında %5) engellilere ayrılır.
- **EKPSS ve Kura İle Memuriyete Giriş:** En az %40 çalışabilir engelli raporuna sahip lise, ön lisans ve lisans mezunları 4 yıl geçerli EKPSS puanıyla; ilkokul, ortaokul ve özel eğitim iş uygulama okulu mezunları kura yöntemiyle atanır (üst yaş sınırı 65; atama için 18 yaş veya meslek okulu + kazai rüşt kararıyla 15 yaş şartı aranır).
- **İŞKUR Kendi İşini Kurma Hibe Desteği ve Korumalı İşyerleri:** İŞKUR Engelli İş Koçluğu desteği yanında kendi işini kuran %40+ engellilere 2026 yılında tarım ve hayvancılık projelerinde 555.000 TL'ye, diğer sektörlerde 735.000 TL'ye kadar geri

ödemesiz hibe verilir. İş gücü piyasasına geçişi güç en az 5 zihinsel/ruhsal engelli için devlet destekli Korumalı İşyerleri kurulabilir.

- **Geçmiş Çocukluk Tanılarının İşe Girişte Esas Alınmaması:** 6698 sayılı KVKK ve Temmuz 2026 tarihli Kişisel Sağlık Verileri Hakkında Yönetmelik m. 13/A uyarınca çocukluk döneminde konulmuş geçmiş sağlık ve özel eğitim tanıları (durum değiştiğinde) işe giriş süreçlerinde aleyhe esas alınamaz.

5.2. Engelli Çalışan ve Ebeveynlerin Çalışma Hayatı Hakları (Nöbet, İzin, Tayin)

Çalışma yaşamındaki koruyucu hükümler yalnızca engelli çalışanın kendisini değil, engelli çocuğuna veya yakınına bakım veren ebeveynleri de kapsar:

Hak Kategorisi	Engelli Çalışanın Kendisi İçin	Engelli Çocuğu/Yakını Olan Ebeveyn İçin
Gece Nöbeti, Vardiya ve Fazla Mesai Muafiyeti	657 sayılı DMK m. 101 ve iş mevzuatı uyarınca engelli çalışana isteği dışında gece nöbeti ve gece vardiyası (20:00–06:00) verilemez; yer altı/su altı ve sağlığına zararlı ağır işlerde çalıştırılamaz.	2010/2 sayılı Başbakanlık Genelgesi m. 3 ve 657 s.K. Ek m. 39 uyarınca bakmakla yükümlü olduğu bakıma muhtaç engelli yakını/çocuğu olan kamu personeli gece nöbeti ve gece vardiyasından muaftır.
Esnek Mesai, Günlük Bakım ve Mazeret İzinleri	10-16 Mayıs Engelliler Haftasının ilk günü, 3 Aralık Dünya Engelliler Günü ve olumsuz hava koşullarında okulların tatil edildiği günlerde doğrudan idari izinlidir (2002/58 Genelge). İşyerinde makul uyumlaştırma zorunludur.	Bakıma muhtaç yakınının günlük bakımı için mesai saatlerinde kolaylık sağlanır; öğretmenlerin ders programı ve nöbet tercihlerine öncelik verilir (18.11.2015 MEB yazısı). %70+ veya süreğen hastalıklı çocuk için yılda 10 güne kadar ücretli mazeret izni; doğum sonrası 360 gün yarı zamanlı/ücretsiz izin; TSK/EGM'de günde 1 saat bakım ve haftada 8 saat eğitim izni tanınır.
Tayin (Yer Değişikliği) Güvencesi	657 s.K. m. 72 ve Yer Değiştirme Yönetmeliği Ek m. 3 uyarınca %40+ engelli memur engel durumuna bağlı yer değişikliği isteyebilir ve engelliliği sürdükçe isteği dışında yeri değiştirilemez.	Ağır engelli raporlu eşi veya bakmakla yükümlü olduğu çocuğu/1. derece kan hısmının tedavisi veya özel eğitimi için kısıtlayıcı hükümlere tabi olmadan kadro imkanları dahilinde yer değişikliği (Ek m. 3 / Ek m. 39) ve kamu lojmanlarında öncelik sağlanır.

5.3. Engelli Erken Emekliliği, Malullük ve Annelerin Emeklilik Avantajı

- **Engelli Çalışanların Yaş Şartsız Erken Emekliliği (5510 s.K. m. 28, Geçici 4 & 7538 s.K.):** Engelli sigortalılar yaş şartına tabi olmadan, ilk sigorta giriş tarihine (1 Ekim 2008 öncesi veya sonrası) ve çalışma gücü kaybı derecesine göre erken emekli olabilir. 15 Ocak 2025 tarihli 7538 sayılı Kanun değişikliğiyle 1 Ekim 2008 öncesi 4/a sigortalılarında da vergi indirimi belgesi yerine çalışma gücü kaybı esaslı sisteme

geçilmiştir; 1 Ekim 2008 sonrası kurallara göre çalışma gücü kaybı %50–%59 arası olanlar 16 yıl sigortalılık ve 4.320 gün primle, %40–%49 arası olanlar 18 yıl sigortalılık ve 4.680 gün primle emekli olur (SGK otomatik emekli etmez, yazılı başvuru gerekir).

- **Malulen Emeklilik:** İlk kez sigortalı olduktan sonra çalışma gücünün en az %60'ını kaybeden bireyler, en az 10 yıl sigortalılık ve 1.800 gün primle (başkasının sürekli bakımına muhtaç olanlarda 10 yıl şartı aranmaksızın 1.800 gün primle) malulen emekli olabilir. Malulen emekli olanlar yeniden sigortalı çalışırsa aylıkları kesilir; yaşlılık emeklileri SGDP kapsamında çalışabilir.
- **Ağır Engelli Çocuğu Bulunan Annelerin Erken Emekliliği (5510 s.K. m. 28/8):** Başkasının sürekli bakımına muhtaç derecede ağır engelli (Tam Bağımlı veya ÇÖZGER BÖGV/ÖKGV) çocuğu bulunan kadın sigortalıların (4/a, 4/b, 4/c ve isteğe bağlı sigortalılar dahil) 1 Ekim 2008 sonrası prim ödeme gün sayılarının dörtte biri (1/4) toplam primlerine ilave edilir ve eklenen bu süre emeklilik yaş haddinden doğrudan indirilir. Başvuru çalışma belgesi, onaylı rapor fotokopisi, kimlik örnekleri ve dilekçe ile SGK'ya yapılır.

5.4. Hak İhlallerine Karşı 6 Aşamalı Hak Arama ve Başvuru Yolları

Mevzuatta yazılı olan hakların uygulamada karşılık bulabilmesi için sözlü görüşmeler yerine mutlaka yazılı kayıt mekanizmalarının işletilmesi esastır. Karşılaşılan oyalama, ret veya ayrımcılık hallerinde aşağıdaki başvuru basamakları sırayla veya eşzamanlı olarak kullanılmalıdır:

Basamak	Başvuru Mercii	Uygulama Yöntemi, Süreler ve Hukuki Etkisi
1. Yazılı Dilekçe ve Evrak Kayıt	İlgili Okul, Hastane, Belediye, Vergi Dairesi veya İşveren	Hiçbir memurun veya yöneticinin sözlü 'olmaz' yanıtı hukuki sonuç doğurmaz. Talep daima yazılı verilmeli ve evrak kayıt numarası alınmalıdır. İdare Dilekçe Kanunu gereği en geç 30 gün içinde gerekçeli yazılı yanıt vermek zorundadır.
2. Kurul ve Birim İtirazları	İl/İlçe Özel Eğitim Kurulu, İl Sağlık Müd., Hasta Hakları, 153 / Alo 183	Sağlık raporuna 30 gün içinde İl Sağlık Müdürlüğüne; RAM/okul kararlarına İl/İlçe Özel Eğitim Hizmetleri Kuruluna; evde bakım reddine 30 gün içinde ikinci heyete; ulaşım ihlallerine 153 Beyaz Masa ve Alo 183 hatlarına başvurulur.
3. İdari Denetim (CİMER)	Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) / Valilik	Dilekçeye yanıt verilmemesi veya mevzuata açık aykırılık durumunda evrak kayıt numarası eklenerek yapılan CİMER başvurusu valilik ve bakanlık teftiş mekanizmasını harekete geçirir.
4. Ombudsmanlık (KDK)	Kamu Denetçiliği Kurumu (KDK - e-Devlet / Web)	Ücretsizdir; mahkeme yoluna gitmeden önce kamu idarelerinin haksız, hakkaniyete ve mevzuata aykırı uygulamalarını inceleyerek uygulanması beklenen emsal tavsiye kararları üretir (ör. SGK, tayin ve nöbet uyuşmazlıkları).
5. Ayrımcılık Yaptırımı (TİHEK)	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (6701 s.K.)	Engellilik temelli ayrımcılık, makul düzenleme yapmama, ulaşım/kart ücreti dayatması, gölge öğretmen veya okul kaydı reddi gibi ihlallerde kurum ve kuruluşlara idari para cezası uygular.

Basamak	Başvuru Mercii	Uygulama Yöntemi, Süreler ve Hukuki Etkisi
6. Yargı ve Suç Duyurusu	İdare / İş Mahkemeleri ve Cumhuriyet Savcılığı (TCK m. 122)	SGK işlemci/cihaz fark bedelleri, emeklilik ve idari ret işlemlerinde 60 gün içinde İş/İdare Mahkemesinde iptal ve alacak davası açılır. Eğitim veya kamu hizmetinden yararlanmayı kasten engelleyen ağır ihlallerde TCK m. 122 kapsamında Savcılığa suç duyurusunda bulunulur.

Genel Özet ve Uygulamada Altın Kural

Engelli hakları bir lütuf değil, Anayasa ve uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınmış temel insan haklarıdır. ÇÖZGER veya ESKR ile başlayan süreçte belgelerin süresini takip etmek, talepleri mutlaka evrak kayıt numaralı yazılı dilekçeyle iletmek ve ihlallerde KDK ile TİHEK başvurularını işletmek tüm aileler için en etkili koruma yoludur.

6. Başlıca Mevzuat Dayanakları ve Kaynakça

- T.C. Anayasası (Madde 2, 5, 17, 42, 50, 56, 60) ve Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi (Madde 5, 20, 24, 25).
- 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu.
- Çocuklar İçin Özel Gereksinim Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik (ÇÖZGER) ve Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik.
- Sağlık Bakanlığı 2010/73, 2010/80, 2024/11 sayılı Poliklinik Hizmetlerinde Öncelik Sırası Genelgeleri; Evde Sağlık Hizmeti Sunumu Hakkında Yönetmelik.
- 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu (m. 28, Geçici 4, 60, 63), 7538 sayılı Kanun ve 2026 SGK Sağlık Uygulama Tebliği (SUT m. 3.3.32, 3.3.33.B, 17-26 Ocak 2026 Değişiklikleri).
- MEB Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (m. 4, 7-9, 14-16, 23-25, 48, 92-93), 5580 sayılı Kanun ve 2015/15 sayılı Genelge ile 2026 Özel Eğitim Destek Tutarları Tebliği.
- ÖSYM AİS Engelli Başvuru Kılavuzları, 6114 sayılı Kanun, YKS/EKPSS/ÖZYES Başvuru Kılavuzları ve YÖK/GSB (KYK) Burs ve Yurt Yönetmelikleri.
- 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu (Ek m. 7), Evde Bakım Yardımı Yönetmeliği (16 Ocak 2026 Değişikliği), 2022 sayılı Kanun ve 5737 sayılı Vakıflar Kanunu.
- 4760 sayılı ÖTV Kanunu (m. 7/2) & Danıştay 7. Dairesi E. 2025/400 Kararı, 197 sayılı MTV Kanunu, 193 sayılı GVK (m. 31), 1319 sayılı EVK (m. 8/2), 3065 sayılı KDVK (m. 17/4-s), 4458 sayılı GK (m. 167/12-a).
- 4736 ve 6495 sayılı Kanunlar, Ücretsiz veya İndirimli Seyahat Kartları Yönetmeliği, BTK Engelli Haberleşme Tarifeleri ve 4857 sayılı İş Kanunu (m. 30) / 657 sayılı DMK (m. 53, 72, 100-104, Ek m. 39).